

Souhrnná teritoriální informace:

Tádžikistán

Zastupitelský úřad 29. 7. 2021 13:10

Tádžikistán je jedním z nejvýznamnějších zemí regionu Střední Asie z hlediska jeho strategické polohy tranzitního území na pomezí Evropy a Asie s bohatými přírodními surovinami a rostoucím vnitřním trhem. Střetávají se zde nejen zájmy RF a Číny, ale také Turecka, Iránu a Afghánistánu. Tádžikistán se snaží balancovat tyto mocenské zájmy posilováním regionální spolupráce a zaměřením se na spolupráci s EU.

Rusko je historicky jeden z nejbližších ekonomických a politických partnerů Tádžikistánu. Čína rozšiřuje svůj vliv v regionu prostřednictvím aktivního vstupu na trhy středoasijských zemí a investicemi do různých oblastí ekonomiky. Zájem velkých mocností jako Rusko, USA a Čína o průnik do Tádžikistánu posiluje i jeho sousedství s Afghánistánem.

Tádžická republika je unitární mnohonárodnostní stát. Podle ústavy je suverénním, demokratickým, právním, světským a unitárním státem s prezidentskou formou řízení. De facto jde o autoritativní prezidentský režim. Prezidentem je Emomali (Šaripovič) Rachmon. Tádžikistán trvale vykazuje jednu z nejnižších hodnot ukazatele tvorby HDP na obyvatele v rámci států SNS. Největší problémy v průmyslové výrobě byly způsobeny nedostatkem energetických surovin, tj. zejména zemního plynu v důsledku zastavení jeho dodávek z Uzbekistánu kvůli neshodě těchto států v otázce výstavby vodní elektrárny Rogun (UZ měl obavy z nedostatečného přítoku říční vody z území Tádžikistánu pro závlahy ve vegetačním období). Stát byl proto nucen převést průmyslové podniky s vynaložením vysokých nákladů na spalování uhlí za pomoci úvěrů a dodávek technologického zařízení z Číny. Z těchto důvodů byla podepsána smlouva o vytvoření otevřené akciové společnosti, kde tádžická strana je 51 %-ním držitelem akcií; a o výstavbě dvou vodních elektráren v bazénu řeky Zarafšan. Očekává se, že jediným odběratelem této elektrické energie bude uzbecká strana a ceny na ni budou stejné jako vnitřní ceny na elektřinu v Tádžikistánu.

Na zhoršující se ekonomickou situaci Tádžikistánu měl negativní vliv také pokles světových cen hliníku a bavlny, jakožto hlavních exportních komodit. Jejich export dosáhl v roce 2020 celkem 364,5 mil. USD, což je o 55,3% méně než v r. 2019. Problémy se prohlubují také v zemědělství, kde chybí dostatek hnojiva moderní zemědělské techniky, ale v důsledku pracovní migrace do zahraničí nastal i nedostatek pracovních sil, což má za následek trvalé snižování produkce a exportu bavlny.

Základní údaje	
Hlavní město	Dušanbe
Počet obyvatel	9,8 mil.
Jazyk	oficiální jazyk tádžičtina, široce rozšířena ruština
Náboženství	islám (cca 90 %)
Státní zřízení	prezidentská republika
Hlava státu	Emomali Rachmon
Hlava vlády	Rasulzoda Kochir
Název měny	somoni
Cestování	
Časový posun	GMT+3
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Jílek Václav
Ekonomický úsek	Commerce_Tashkent@mzv.cz
Konzulární úsek	uzbekistan@mzv.cz
CzechTrade	ne
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	8,0
Hospodářský růst (%)	3,8
Inflace (%)	8,7
Nezaměstnanost (%)	11

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchrana, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Politické uspořádání Tádžikistánu vychází z poslední revize ústavy v květnu 2016. Největší výkonnou moc má v republice prezident, který jmenuje předsedu vlády i ministry a má právo rozpustit parlament. Současná ústava počítá s 7-letým funkčním mandátem prezidenta, který lze vykonávat maximálně dvakrát. Volby proběhly naposledy v říjnu 2020, příští by se měly konat v roce 2027.

Hlavou vlády je předseda vlády, který je jmenován prezidentem a parlamentem schválen.

Role parlamentu je v Tádžikistánu slabá a v zásadě jen potvrzuje politiku prezidenta. Tádžický parlament Madžlisi Oli je dvoukomorový. Madžlisi milli (dorní komora - Lidové shromáždění) má 33 poslanců, přičemž 25 poslanců je voleno místními orgány reprezentativní moci, 5 je voleno prezidentem. Madžlisi namojandagon (dolní komora - Sněmovna reprezentantů) se skládá z 63 poslanců, které jsou voleni přímo občany.

Název státu:

- 1 Republika Tádžikistán - oficiální název státu
- 1 Džumchurii Točikiston - oficiální název v tádžičtině
- 1 Tádžikistán - obvyklá krátká forma názvu

Prezidentem Tádžické republiky je Emomali Šaripovič RACHMON.

Složení vlády:

- 1 Předseda vlády - RASULZODA Qohir
- 1 První vicepremiér - SAID Davlatali
- 1 Vicepremiér - GULMAXMADZODA Davlatshox Kurbonali
- 1 Vicepremiér - SATTORIYON Matlubaxon
- 1 Vicepremiér - USMONZODA Usmonali Yunusali
- 1 Ministr spravedlnosti - ASHURIYON Muzaffar Kurbonmuhammad
- 1 Ministr zemědělství - ZIYOZODA Sulaymon Rizoi
- 1 Ministr vnitra - RAHIMZODA Ramazon Hamro
- 1 Ministr zahraničních věcí - ASLOV Sirojiddin Muhridinovich
- 1 Ministr školství a vědy - IMOMZODA Muhammadyusuf Saydali
- 1 Ministr práce, migrace a zaměstnanosti - AMONOVA Shirin Shodiyevna
- 1 Ministr financí - KAXXORZODA Fayziddin Sattor
- 1 Ministr obrany - MIRZO Sherali
- 1 Ministr dopravy - IBROHIM Azim
- 1 Ministr ekonomického rozvoje a obchodu - ZAVKIZODA Zavki Amin
- 1 Ministr zdravotnictví a sociální ochrany obyvatelstva - ABDULLOZODA Jamoliddin Abdullo
- 1 Ministr kultury - DAVLATZODA Zulfiya Davlat
- 1 Ministr energetiky a vodních zdrojů - DJUMA Daler
- 1 Ministr průmyslu a nových technologií - KABIROV Sheralisho Olimovich
- 1 Předseda Státního výboru pro národní bezpečnost - YATIMOV Saymumin Sattorovich
- 1 Předseda Státního výboru pro pozemky a geodézii - XODJAZODA Orif Ashuri
- 1 Předseda Státního výboru pro investice a správu státního majetku - HAMRALIZODA Farrux Mahmud

1.2 Zahraniční politika země

Zahraniční politika Tádžikistánu je zaměřena na posílení regionální bezpečnosti, ochrany domácích a zahraničních investic. V současnosti závisí Dušanbe při rozhodování o ekonomických a politických otázkách na Rusku a Číně. Na jedné straně, Moskva využívá problém tádžických pracovních migrantů jako způsob tlaku na tádžickou vládu. Kromě toho, S Ruskem má Tádžikistán historicky dobré vztahy i v rámci členství v regionálních organizacích, kde dominantní pozici má RF. Tádžikistán zatím nevstoupil do Euroasijské hospodářské unie, jejíž aktivity se více méně zúčastní Uzbekistán, Kazachstán a Kyrgyzstán. Tádžická vláda nespěchá vstoupit do Euroasijské hospodářské unie, což svědčí o snaze být samostatnou a nezáviset na rozhodnutích Moskvy. I když vstup do EAHU slibuje velké výhody pro tádžickou ekonomiku a pro pracovní migranty.

Na straně druhé, V Tádžikistánu značně roste i vliv Číny, která je hlavním investorem a věřitelem tádžické ekonomiky. Dle údajů Ministerstva financí, dosáhl objem vnějšího dluhu země 3,2 mld. USD, přičemž podíl Číny tvoří 1,2 mld. USD, tj. skoro 40 %. Proto musí tádžická vláda hledat další partnery aby mohla balancovat tyto mocenské zájmy posilováním spolupráce se sousedy a s dalšími evropskými zeměmi.

V regionu Střední Asie má Tádžikistán se sousedy docela nejednoznačné vztahy. Iránsko-tádžické vztahy jsou dost napjaté kvůli omezení aktivity Strany obnovení islámu Tádžikistánu (SOIT) v zemi a financování iránskou stranou SOIT. Indie a Pákistán rozvíjí ekonomické vztahy s Tádžikistánem skoro stejně z hlediska vstupu na tádžický trh a realizace svých zboží. Navíc Tádžikistán hraničí s Pákistánem. V souvislosti s tím se Indie snaží podporovat dobré vztahy s Tádžikistánem v případě obnovení Kašmírské krize s Pákistánem.

V současnosti se pro Tádžikistán otevírá nová, geograficky nejkratší pozemní trasa do přístavů v Perském zálivu na pobřeží Pákistánu. Děje se tak díky tzv. čtyřstranné dopravní a tranzitní dohodě – Quadrilateral Traffic in Transit Agreement (QTTA) – podepsané mezi Pákistánem, Čínou, Kazachstánem a Kyrgyzstánem. Dohoda sice byla podepsána v Islámábádu již v roce 1995, ale téměř 15 let ležela tak řečeno u ledu. Až se začátkem čínské iniciativy One Belt One Road začaly o členství v dopravním paktu QTTA projevovat zájem další státy, konkrétně Tádžikistán, Afghánistán a Indie. Členství v QTTA umožní zbožíovým tokům směřujícím do resp. z vnitrozemského Tádžikistánu a Uzbekistánu přístup do pákistánských přístavů Karáči a Gvádár, které tímto pro tyto vnitrozemské středoasijské republiky budou představovat nejbližší námořní spojení s okolím světem, a to (což je velice důležité) bez tranzitní závislosti na nebezpečném území Afghánistánu. Nový dopravní koridor počítá s využitím modernizované Karakoram Highway, spojující pákistánskou provincii Gilgit-Baltistán se západočínskou provincií Šin-ťian

Tádžikistán kromě toho patří mezi země zvýhodněné v rámci systému GSP, kterým EU poskytuje zvláštní pobídkový režim pro udržitelný rozvoj a řádnou správu věcí veřejných. Systém zajišťuje úplné pozastavení zhruba 66 % celních položek. Tímto způsobem se tádžická vláda snaží diverzifikovat směry své vnější ekonomické politiky.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel - odhad k 30.6.2021 - 9 748 741

Hustota obyvatelstva - 69,9 osob/km² (2021)

Odhadované věkové rozložení obyvatelstva v 2019:

0-14 let: 33,9% (muži 1 617 857/ ženy 1 561 717)

15-64 let: 62,7% (muži 2 910 493/ ženy 2 966 353)

65 let a více: 3,4% (muži 133 837/ ženy 182 199) (Zdroj: UN Data)

Osídlení nerovnoměrné. Na 7% území žije 90% obyvatelstva. Nej hustěji osídleny jsou hlavní město Dušanbe, Gissarské údolí, údolí řeky Vachš a okolí města Chudžand. Na druhé straně v Horno-Badachšánské autonomní oblasti, která zaujímá 45 % území Tádžikistánu žijí jen 3,4 % obyvatel.

V r. 2020 představoval přírůstek obyvatelstva přibližně 2,39%, přičemž porodnost byla odhadována na 29,5 narození/1.000 obyvatel a úmrtnost činila 4,7 úmrtí/1.000 obyvatel, saldo migrace činilo -2,1 migrantů/1.000 obyvatel.

(Zdroj: CIA)

Národnostní složení je velice pestré, jak je ostatně v regionu obvyklé. Žije tu asi 140 národností. Podle výsledků sčítání obyvatelstva v roce 2010 bylo: 84,3 % Tádžiků, 13,8 % Uzbeků, 2% - Rusů, Kyrgyzů, Arabů aj. Ovšem poměr národností se mění s návratem obyvatelstva jiných národností po občanské válce, takže podíl Tádžiků se relativně snižuje.

90% obyvatelstvo vyznává islám, zbytek ostatní náboženství. Oficiální statistiky nerozlišují sunnity a šiity, ani příslušníky neislámského vyznání.

Podle Ústavy je úředním jazykem tádžický a ruština je jazykem dorozumívacím. Ovšem ruštinu ovládá především obyvatelstvo měst. Na

venkově se používá jen omezeně. Výjimkou je oblast Pamíru, kde každé údolí hovoří svým dialektem, který je ve druhém nesrozumitelný, přičemž všichni se považují za ty nejpravější Tádžiky. Takže výsledek je ten, že mezi sebou komunikují rusky. Navíc je znalost ruštiny podpořena ruským satelitním vysíláním, neboť domácí sem nezasahuje. Příslušníci národností mají právo používat svůj rodný jazyk, nejčastěji používaným menšinovým jazykem je uzbečtina - zejména okolo města Kurgan-Tjube a v Sogdijské oblasti. Ovšem spisovná tádžičtina (v podstatě fársí s rusismy) se značně liší od hovorové tádžičtiny používané v sousedních státech, zejména Afghanistanu a Uzbekistánu.

2 Ekonomie

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

V Tádžikistánu sledujeme v poslední dekádě stabilní ekonomický růst, který se pohyboval v rozmezí 6 až 7 %. V roce 2020 se kvůli pandemii COVID-19 snížil růst HDP a činil 3,5 %. Zemědělství a průmysl byly hlavními položky, které přispěly pro růst HDP v období leden-listopad 2020. Podle údajů Asijské rozvojové banky, míra inflace vykazuje dost vysokou hodnotu 9,4 %. V zemi dle odhadů žije přes 9,7 mil. obyvatel a HDP na obyvatele v paritě kupní síly přesahuje 4 500 USD. Ke zlepšení hospodářské situace v zemi by mělo přispět uvolnění restriktivních opatření, udržitelná zemědělská výroba a částečné navrácení remitencí pracujícími v zahraničí. Kromě toho tempo oživení bude záviset na délce pandemie, přístupu k vakcínám a vzestupu mezinárodního obchodu a investičních toků.

Hlavní položky v dovozu Tádžikistánu v roce 2020 byly nerostná paliva, obiloviny, železo a ocel, stroje a mechanická zařízení. Vyvážely se především nejvíce přírodní nebo uměle vypěstovaná perla, bavlna, ruda a struska, hliník.

Celá Střední Asie poměrně těžce čelí důsledkům celosvětové pandemie nákazy Covid-19. Je zřejmé, že propad ekonomiky, ztráty z turistického ruchu, návrat statisíců ekonomických migrantů ze zahraničí a tím výrazný pokles objemu zasílaných remitend, vstup silných ročníků na pracovní trh, jakož i výpadek na příjmové stránce rozpočtu povede ke snížení životní úrovně značné části obyvatel, nárůstu nezaměstnanosti a inflace. Pro udržení sociálního smíru a stability bude důležité zajistit urychlené oživení ekonomiky a zejména vytváření statisíců nových pracovních příležitostí ročně. Prioritou zůstane diverzifikace a modernizace ekonomiky, nahrazování dovozů (lokalizace) a přilákání FDI.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	7,3	7,0	3,5	3,8	4,2
HDP/obyv. (USD/PPP)	4 170,0	4 440,0	4 520,0	4 650,0	4 830,0
Inflace (%)	3,8	7,8	9,4	9,0	8,1
Nezaměstnanost (%)	6,7	6,7	11	N/A	N/A
Export zboží (mld. USD)	0,9	1,0	0,7	0,7	0,8
Import zboží (mld. USD)	2,8	2,9	2,2	2,7	3,1
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-1,9	-1,9	-1,5	-2,0	-2,3
Průmyslová produkce (% změna)	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Populace (mil.)	9,1	9,3	9,5	9,8	10,0
Konkurenceschopnost	102/140	104/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	7/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Rozpočtový schodek se v roce 2020 zvýšil a činil -4,4 % HDP důsledku fiskálních aktivit vlády v boji proti koronavirové pandemii. Vláda zvýšila výdaje na zdravotní péči a dostala od mezinárodních organizací úvěry s cílem podpořit ekonomiku země. Co se týče příjmů tak plán rozpočtu na rok

Veřejné finance	
Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-4,4
Veřejný dluh (% HDP)	49,3

2020 nebyl podle výsledků 11 měsíců splněn o 1,4%, což je téměř 300 milionů somoni (26,5 mil. USD). Ministerstvo financí spojuje tento nedostatek nejprve se snížením výběru základních daní: daně z příjmu, sociální daně a DPH. Stalo se tak navzdory skutečnosti, že kvůli pandemii musel být rozpočet v červnu tohoto roku změněn.

Plán příjmů byl snížen na 23,6 mld. somoni (2 mld. USD) z dříve plánovaných 26,1 mld. somoni (2,3 mld. USD). Navíc Tádžikistán obdržel z rozpočtu MMF nouzové financování ve výši 189,5 milionů USD. Podpora MMF značně pomohla tádžické vládě v realizaci protikrizových opatření. Tádžikistán také přilákal grant ve výši 52,5 milionů USD Asijské rozvojové banky, grant Světové banky ve výši 11,3 milionu USD.

Balance běžného účtu (mld. USD)	-0,3
Daně	
PO	13
FO	8 / 13
DPH	18

Očekává se, že neohledně na pokles růstu HDP v roce 2020, ekonomika Tádžikistánu se tzv. "postaví na vlastní nohy" v roce 2021 a poroste o 3 % po očekávaném hospodářském oživení v Rusku a Číně, obnovení pravidelného zdanění a oživení rozpočtových příjmů. Deficit běžného účtu tvořil -0,3 % v roce 2020. Snížení záporného salda běžného účtu se vysvětluje poklesem v důsledku pandemie a postupným oživováním vývozu a dovozu, poklesem primárního důchodu při zachování objemu přeshraničních remitencí na úrovni odpovídajícího období předchozího roku. Mezinárodní devizové rezervy Tádžikistánu činí 2,4 mld. USD v roce 2020, přičemž roční růst byl na úrovni 21,1 %.

2.3 Bankovní systém

Bankovní systém Tádžikistánu tvoří Národní banka, komerční banky a nebankovní finanční organizace. Národní banka Tádžikistánu plní emisní funkce, je správcem měnových rezerv a státního dluhu, provádí peněžně úvěrovou politiku, zajišťuje regulaci a dozor nad činností komerčních bank, zastupuje Tádžikistán v mezinárodních finančních a úvěrových institucích.

Působí zde:

- 1 banky
- 1 pobočky zahraničních bank (např. íránská Tižorat)
- 1 nebankovní finanční organizace
- 1 úvěrová společenství
- 1 organizace drobného financování (na regionální úrovni)
- 1 drobné spořitelni organizace (na regionální úrovni)
- 1 organizace poskytující drobné půjčky (regionální úroveň)
- 1 fondy drobných půjček (na regionální úrovni)
- 1 CreditInvest, poskytující spotřebitelské úvěry.

Nejvýznamnější komerční bankou je Orienbank, Amonatbank, Sochibkorbank, BankEschata a Pervyj mikrofinansovij bank, Bonki rushdi Točikiston, Chalyk Bank Tadžikistan, Kafolatbank, Bank Arvand, Bank Azija, dceřiná banka Pákistánská národní banky v Tádžikistánu, pobočka íránské banky Tidžorat v Tádžikistánu, Spitamen Bank, Meždunarodnyj bank Tádžikistana, KommercbankTadžikistana, AlifBank.

K 1. březnu 2021 činil majetek bankovního systému a malých finančních společností republiky 11,2 mld. somoni (992,7 mil. USD). Podle údajů Statistického úřadu TJ, jsou z nich 3,5 mld. somoni krátkodobé úvěry, 7,6 mld. somoni - dlouhodobé úvěry. v Bankovním sektoru Tádžikistánu se postupně provádí automatizace, zavedení nových technologií a systému online-platby.

V květnu 2021 odvolala Národní banka TJ oprávnění dvou skoro největších bank Todžiksodirotbank a Agroinvestbank, které ještě od roku 2015 měly finanční potíže. Nehledě na podporu vlády prostřednictvím restrukturalizace a financování, změny vedení banky se situace nezměnila a nebyla zajištěna stabilita.

2.4 Daňový systém

V Tádžikistánu se daně dělí na celostátní a místní.

Celostátní daně:

- 1 daň z příjmů fyzických osob, při příjmu do 140 somoni činí sazba daně 8 %, u příjmů nad 140 somoni 13 %, pro nerezidenty - 25 %.
- 1 daň ze zisku právnických osob: pro výrobní podniky - 13 %, pro ostatní podniky - 23 %.
- 1 daň z přidané hodnoty. Všechny společnosti bez ohledu na vlastníka či formu vlastnictví odvádějí daň z přidané hodnoty ve výši 18 %
- 1 spotřební daň

- 1 sociální odvody (zdravotní a sociální pojištění). 25 % odvádí zaměstnavatel, zaměstnanec nic, individuální podnikatelé - fyzické osoby odvádějí 20 %
- 1 půdní daň, od 180 do 500 somoni za jeden hektar
- 1 daň z využívání ložisek nerostného bohatství, u drahých kovů činí 10 %
- 1 daň z nemovitostí od 3 až do 12 %
- 1 daň z vlastnictví motorových vozidel od 2 % do 11 %
- 1 silniční daň, 1 % z nákladů na dopravu
- 1 zjednodušená daň pro drobné podnikatelů 4 %
- 1 daň z prodeje bavlny a hliníku, 10 % resp. 3 %
- 1 cla a další celní poplatky, ty stanoví vláda
- 1 státní celní poplatky, ty stanoví vláda

Místní daně:

- 1 daň z maloobchodního prodeje, 3 %
- 1 daň z nemovitostí fyzických osob, od 3 % do 25 %
- 1 daň k udržování veřejné hromadné dopravy (platí všichni, kteří platí sociální odvod) od 1 % do 14,5 % záleží na výkonu motoru

Průměrný roční podíl daně z příjmů fyzických osob, právnických osob a daně z přidané hodnoty je celkem 70 %. Ve struktuře daní je podíl DPH 44%, podíl daně z příjmů 14% a podíl sociální daně 12%. DPH v Tádžikistánu má jednotnou sazbu 18%; někdy se však dává přednost určitému zboží nebo směrům: tato sazba se snižuje v závislosti na míře potřeby podpory určité oblasti. Na rozdíl od daně z příjmu platí DPH pouze právnické osoby. Je použitelné na určité typy služeb: dodání zboží, služby a provedení práce. Daň z příjmu je daň z příjmů fyzických osob. Vypočítává se jako procento ročního příjmu jednotlivců. Jednotná sazba pro jednotlivé občany Tádžikistánu je 13% a pro cizince - 25%. Sociální daň je povinná platba placená pojistiteli (zaměstnavateli) na sociální pojištění ve výši 25% a pojištěnými osobami (zaměstnanci) ve výši 1%.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Tádžikistán patří mezi zvýhodněné země v rámci evropského programu GSP a využívá poskytnuté EU preference a úlevy. Podíl zemí EU na celkovém vývozu TJ tvoří 5 %, na dovozu - 7 %. Ze zemí členů EU obchoduje Tádžikistán primárně s Německem, Itálií, Nizozemskem, Velkou Británií a Belgií. Hlavními položky v dovozu TJ ze zemí EU jsou stroje, dopravní a elektrická zařízení, chemické a farmaceutické výrobky, rostliny. TJ vyvážá do EU obecné kovy, bavlnu a textilní výrobky, stroje, přírodní a uměle vypěstovaná perla aj.

V květnu 2020 EU navrhla podepsat novou dohodu v oblasti bezpečnostní politiky s cílem podpořit proces reform, posílit vliv EU v daném regionu, podpořit udržitelné využívání přírodních zdrojů a politiku v oblasti změny klimatu prosazovat regionální stabilitu a bezpečnost.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	170,9	167,3	185,5	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	45,8	44,4	86,9	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	-125,1	-122,9	-98,7	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

CZ-TJ obchodní vztahy se postupně rozvíjí, i když není to v objemech jako s Uzbekistánem. Velké zajímavé příležitosti pro české firmy slibují probíhající reformy, modernizace a restrukturalizace tádžického průmyslu a zemědělství.

Vzájemný obchod ČR s TJ pohybuje kolem 6,5 mil. USD ročně. V českém dovozu výrazně převažují tkaniny bavlněné, textilní výrobky, ovoce sušené a čokoláda, nádobí a víno. Tádžický dovoz z ČR vypadá méně pestrým a tvoří desky folie, čisticí a prací prostředky, stroje, motorová vozidla a tiskařské výrobky.

Obchodní výměna s ČR (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	0,1	0,2	0,1	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	0,0	0,0	0,0	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	-0,1	-0,1	-0,1	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

<https://www.businessinfo.cz/tadzikistan>

Dohoda o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a Tádžikistánem, ratifikovaná 1.1.2010. Zahrnuje široké spektrum otázek, jako je obchod se zbožím, hospodářská spolupráce včetně podpory a ochrany investic, energetika, životní prostředí, doprava, cestovní ruch, kromě finanční spolupráce, přeshraniční poskytování služeb a další.

Tádžikistán je v současné době účastníkem standardního režimu GSP EU, ale projevil zájem o vstup do režimu GSP+ v blízké budoucnosti. Světová banka ale považuje zemi za ekonomiku s nízkými příjmy kvůli nízkému objemu HDP na obyvatele. V roce 2020 činil celkový dovoz do EU z Tádžikistánu 86 mil. USD. Tádžikistán značně využívá preference poskytované v rámci GSP. Asi 87% zboží se dováží se sníženými tarify.

Smlouvy s ČR

Ke dnešnímu dni platí mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán následující dohody a vládní smlouvy:

- 1 Smlouva o zamezení dvojího zdanění z 7.11.2006
- 1 Dohoda o podpoře a vzájemné ochraně investic z 11.2.1994
- 1 Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem vnějších ekonomických vztahů Tádžikistánu z 11.2.1994
- 1 Ujednání mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví a sociální ochrany obyvatelstva Republiky Tádžikistán o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařské vědy z 26.11.2014
- 1 Memorandum o spolupráci mezi MZV ČR a MZV Republiky Tádžikistán z 1.12.2016
- 1 Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Tádžikistán o spolupráci v letecké dopravě z 1.12.2016

Během návštěvy prezidenta M. Zemana v Tádžikistánu v listopadu 2014 bylo podepsáno společné prohlášení prezidentů. Rozjednány mezi oběma zeměmi jsou:

- 1 protokol o změně dohody o podpoře a ochraně investic
- 1 smlouva o mezinárodní silniční dopravě.

3.3 Rozvojová spolupráce

Vztahy Evropské unie s Tádžikistánem se odvíjejí v rovině spolupráce zaměřené na usnadnění hospodářské transformace v zemi, na podporu začlenění země do mezinárodního hospodářského společenství a na udržitelný lidský a ekonomický rozvoj.

Rozvojová podpora EU vůči Tádžikistánu na bilaterální úrovni v období 2014–2020 se zaměřovala hlavně na sektory zdravotnictví (62 mln. EUR), vzdělání (75 mln. EUR) a venkovského rozvoje (110 mln. EUR).

Mezi největší projekty EU v Tádžikistánu patřil projekt **BOMCA-9** na období 2015–2018 (Border management in Central Asia), v celkové hodnotě 4 954,8 mil. USD, který předpokládal školení státních úřadů, zpravodajských služeb Tádžikistánu ve věci boji proti korupci, nelegálnímu obchodování s drogami, používání moderních technologií při celní a hraniční kontrole aj.

Začala se nedávno implementace další fáze uvedeného projektu **BOMCA-10** na roky 2020–2025 v hodnotě 21,8 mil. EUR. Z toho 17,8 mil. EUR pro země Centrální Asie, a 4 mil. EUR pro Afghánistán. Zvýšení regionální bezpečnosti, boj proti nelegálnímu obchodování s drogami a zvýšení úrovně ekonomických vztahů mezi zeměmi Centrální Asie zůstává jako hlavní cíl projektu. Z důvodu zvýšené aktuality zahrnutých problémů se předpokládá prodloužení projektu a zpracovává se další fáze BOMCA-11. Podrobnější informace je na www.ec.europa.eu.

Kromě toho se v zemi realizuje projekt **Digital Capabilities Strategy Analysis** na období listopad 2020 - prosinec 2021. Cílem projektu je podporovat reformy a systémy elektronické správy v Tádžikistánu, přispět k udržitelnému hospodářskému rozvoji a snižování chudoby prostřednictvím digitální transformace země, rychlého hospodářského růstu, stimulace inovací, vytváření pracovních míst a urychlení přístupu ke kvalitním veřejným a soukromým službám.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

Příležitosti pro český export

Dopravní průmysl a infrastruktura

Rozvoj dopravní infrastruktury a veřejné dopravy je jednou z vládních priorit. Přípravované investiční projekty jsou zaměřené zejména na výstavbu a modernizaci silniční sítě zajišťující propojení jak složitě dostupných regionů Tádžikistánu, tak i tranzitního propojení směrem s Afghánistánem a Čínou. Realizace Programu rozvoje dopravní infrastruktury na období 2010–2025 v hodnotě 3 mld. USD počítá

s rekonstrukcí magistrál a vnitrostátních silnic, s modernizací železničního vozového parku (zvýšení nákladní přepravy), s výstavbou nových letištních terminálů a modernizací řízení letového provozu. Kromě toho velký potenciál má projekt Ministerstva dopravy TJ pro rok 2021 který předpokládá digitalizaci dopravní logistiky, digitální zpracování nákladních listů pro zboží aj.

Zemědělský a potravinářský průmysl

Rozvoji zemědělské výroby je věnována stále větší pozornost. Implementace programu rozvoje chovu čistokrevného dobytka na období 2016–2020 a programu rozvoje živočišné výroby na období 2018–2022 počítá se zvyšováním počtu chovných zvířat, zlepšováním kvality genofondu hovězího dobytka, zvyšováním produktivity při výrobě základních výstupů živočišné výroby, zejména mléka s využitím nových technologií. V rostlinné výrobě lze pozorovat snahu o zkvalitnění sběru a zpracování ovoce. Je snaha rovněž o zvýšení přidané hodnoty u potravinářských výrobků, což je vidět např. ve výrobě kvalitních ovocných šťáv a džusů z místních surovin. Vhodnou platformu pro rozvoj zemědělského a potravinářského průmyslu v Tádžikistánu vytvářejí svobodné ekonomické zóny poskytující řadu daňových úlev a jiných výhod investorům do uvedeného odvětví. Mezi nejvýznamnější lze zařadit svobodné zóny Sughd, Daugara, Iškošim a Panč.

Energetický průmysl

V souladu s programem podpory rozvoje obnovitelných zdrojů energie a výstavby malých vodních elektráren na období 2016–2020 proběhla rekonstrukce, modernizace a dostavba vodních elektráren a systémů vodních přehrad, čemuž odpovídá i potřeba dostavby a modernizace přenosových soustav a distribučních sítí. Za hlavní prioritu byla považována výstavba Rogunské vodní elektrárny. Počítalo se i s rekonstrukcí a modernizací vodních elektráren Golovnaja a Karakumskaja a rovněž s výstavbou rozvodné a přenosové soustavy s objemem investic v řádu 3 mld. USD. V rámci diverzifikace vodní energetiky se zamýšlí i výstavba malých vodních děl po celém Tádžikistánu.

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

S ohledem na historickou stopu Sovětského svazu je v zemi potřeba v investicích vysoká. Tádžická vláda určila prioritní sektory, ve kterých chce zahraniční investory podporovat. Jedná se především o sektory zemědělství a jeho přidružené oblasti; stavebnictví (s důrazem na stavební materiál); telekomunikace; doprava a logistika; důlní průmysl, energetika a vodohospodářství; ruční výroba.

Při zvažování prvotních investic je vhodné kontaktovat hospodářsko-průmyslovou komoru, která je nejspolehlivějším zprostředkovatelem na místní společnosti, prodejní a distribuční kanály. Bližší informace lze nalézt na webu obchodně-průmyslové komory TJ www.tpp.tj.

4.2 Oslovení

Oslovení je vhodné provést standardní cestou e-mailové komunikace, ať už přímo, tzn. kontaktovat tádžickou obchodní společnost či členy jejího vedení, nebo nepřímo, například prostřednictvím tádžického zástupce či tlumočnicka, zajišťujícího komunikaci, pakliže tádžičtí představitelé neovládají některé z mezinárodně užívaných jazyků. Obchodní komunikaci je neefektivnější vést co možná nejvíce napřímo, a často se připomínat. Výhodné je stanovit si již na začátku kontaktní osoby, a přes ně veškerou obchodní komunikaci směřovat, aby bylo jasné, kdo, za co, a kdy zodpovídá.

4.3 Obchodní schůzka

Obchodní jednání je nejvhodnější sjednat s dostatečným předstihem a standardním způsobem, tedy e-mailem. Vhodným místem je sídlo společnosti (kancelář), nebo veřejný prostor (např. restaurace). Tádžici nejsou zvyklí pracovat od brzkých ranních hodin, standardní dobou pro nejrannější schůzku je cca 10. hodina dopolední. Vhodným aranžmá může být společný oběd, například v cenově a kvalitativně odpovídající restauraci. Čas jednání se odvíjí od programu a objemu projednávaných témat, ale ideální je schůzku udržet v celkovém čase 60 až 90 minut. Na začátku schůzky je žádoucí výměna vizitek. Slušností je vizitku uchopit oběma rukama, poděkovat, přečíst si její obsah, a ujistit se, že vyslovujete jméno obchodního partnera správně. Až poté ji důstojně uložit (např. do pouzdra). Dary jsou v Tádžikistánu běžné, ale záleží, jaký chcete udělat dojem. Při pozvání na oběd, který hradíte, by mohl dar působit poněkud okázale, nebo u partnera vyvolat obavu před určitým nátlakem. Dar je proto vhodnější předat již po nějakém čase a úspěšném jednání, aby obchodní partner věděl, že si spolupráce považujete a přikládáte jí adekvátní důležitost. Tádžici na sobě při jednání nedávají znát emoce, doporučuje se zrcadlení této taktiky.

V důsledku pandemie COVID-19 se i v Tádžikistánu rozšířila videokonferenční jednání, není tedy ničím neobvyklým, pokud byste obchodnímu partnerovi navrhli virtuální setkání. Doporučuje se v dostatečném předstihu ověřit jeho dostupnost, a především kvalitu internetového připojení (a využívané aplikace), neboť v zemi internetové připojení nedosahuje úrovně dle evropských standardů. Tádžikové jsou obecně zdatnými obchodníky, a pokud jim na obchodu s českou stranou záleží, zjistí si předem všechny dostupné informace. Bude je zajímat především konečná cena, ale otázku nepoloží ihned, v úvodní části, ale spíše jako by mimoděk během rozhovoru o podrobnostech obchodu, ale konečná částka za dodávku při rozhodování o její realizaci obvykle hraje rozhodující roli. Tádžikistán je výsostně byrokratizovanou společností, a proto má při veřejných akvizicích konečné slovo prezident (jeho kancelář).

Co se týče alkoholu, tádžici s tím nemají problém. Oblečení je vhodné zvolit standardní, pokud možno co nejformálnější. Tádžikové se na oficiální příležitosti oblékají obdobně, záleží, zda bude jednání vedeno s „městským“ partnerem, který s největší pravděpodobností zvolí

evropský způsob formálního oblečení. Oblečení je stejné jako v Evropě, tradiční oděvy se skoro nikdy nepoužívají na oficiálních schůzkách.

4.4 Komunikace

Při obchodních jednáních je nutno počítat s tím, že korupce a nepotismus, složitý byrokratický systém a nepřehledné předpisy budou příčinou častých zdržení, změn činěných na poslední chvíli bez předchozího ujednání, a průtahů ve vyřizování i velice běžných záležitostí. Čas nemá pro Tádžiky zvláštní důležitost; na přesné dodržování termínů, plnění dohod nebo časů schůzek se nelze spoléhat. V průběhu jednání je třeba zachovávat trpělivost; nenechat se odradit dílčím neúspěchem, důležité je udržování stálého kontaktu s partnerem. Je nutno mít na paměti, že Tádžikové dávají přednost osobnímu jednání před korespondencí, často i kvůli nižší míře gramotnosti. Místní tlumočník, je-li důvěryhodný, může na partnera působit pozitivním dojmem. Ačkoliv řada výše postavených Tádžiků, např. v soukromém sektoru, angličtinu na určité úrovni ovládá, je pro ně jaksi „ubírající na vážnosti“ hovořit s partnerem napřímo, navíc jazykem, který není jejich mateřštinou. Zpočátku je vhodné komunikovat převážně e-mailem, avšak si velmi potrpí na „neformální“ komunikační kanály, např. je zde velmi rozšířena komunikační aplikace WhatsApp, kdy si po určité době mohou chtít vyměňovat zprávy i o tématech s obchodem nesouvisejících (rodina, zdraví, zdvořilosti), po tom, co se seznámíte a dojde k navázání přímého kontaktu. Aktuálně je velmi rozšířeným trendem, namísto klasického volání, výměna hlasových zpráv nahraných a odeslaných prostřednictvím komunikačních aplikací (např. WhatsApp).

Tádžikové kladou vysoké nároky na zdvořilé vystupování. Ve srovnání se západními normami je společenský hovor v daleko větší míře prokládán často značně nadsazenými zdvořilostními frázemi obsahujícími chválu a uznání partnerovi. Nesouhlas či nelibost bývají naopak vyjadřovány jen opatrně a často pouhým mlčením. Nabídku služby, daru, často i běžného pohostinství, je normální nejprve „skromně“ odmítnat, a přijmout až na naléhání nabízejícího; teprve opakované odmítnutí je obvykle bráno jako vážně míněné.

Pokud jde o oblečení nejsou pravidla tak striktní. I když většina obyvatelstva jsou muslimové nemusí se nosit tradiční muslimské oblečení. Nejsou dovoleny krátké sukně, délka sukní musí být pod kolena. Muži musejí mít zahalenou horní část těla.

4.5 Doporučení

V Tádžikistánu, pokud jde o očekávání rychlého či bezproblémového průběhu čehokoliv, je nezbytná notná dávka tolerance a trpělivosti. Pokud se chystáte, zejména poprvé, do této zemi za účelem obchodu, je potřebné zjistit maximum informací o místních partnerech, zejména o jejich vztazích k vládní administrativě. Pro jednání s konečnými zákazníky je téměř nezbytné mít místního zástupce/partnera. Připravit se na to, že období od prvních kontaktů do podpisu kontraktu bude trvat dost dlouho. Zvýšenou pozornost věnovat platebním podmínkám. I po uzavření kontraktu není do okamžiku uhrazení první platby nic jisté. Spolupráce bude vyžadovat průběžný kontakt a kontrolu. Tádžikistán se vyznačuje přítomností korupce, což vyplývá mimo jiné ze značného vlivu státu v ekonomice.

4.6 Státní svátky

Při jednání se Tádžikové chovají podobně jako ostatní národy Střední Asie. Jsou otevření, přímí a hrdí. Není třeba při jednání dodržovat nějaké zvláštní zvyklosti, je však nutno ctít jejich bohatou a dlouhou historii a respektovat islám. Je rovněž třeba respektovat jejich historické, jazykové i současné ekonomické a politické dobré vztahy k Iránu a Afghánistánu, kde žije velký počet Tádžiků.

Státní svátky:

- 1 Nový rok - 1. leden
- 1 Den armády - 23. únor
- 1 Den žen - 8. březen
- 1 Navruz - 21. březen
- 1 Svátek práce - 1. květen
- 1 Den vítězství - 9. květen
- 1 Den nezávislosti - 9. září

Pohyblivé státní svátky:

- 1 Eid Al Fitr, neboli Idi Fitr (oslavy konce ramadánu)
- 1 Eid Al Adha (Den obětí)

Významné dny:

- 1 začátek ramadánu (pohyblivý)
- 1 Den tádžického jazyka, 22. 7.
- 1 Den Ústavy, 6. 11.

Časové pásmo: SEČ+4 (SELČ+3)

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

5.1 Vstup na trh

Obchodní síť a prodejní kanály v evropském pojetí se v Tádžikistánu již tvoří. Je však vhodné vstupovat do kontaktů s nimi prostřednictvím nebo v součinnosti s Ministerstvem ekonomického rozvoje a obchodu Tádžikistánu nebo prostřednictvím Obchodní a průmyslové komory Tádžikistánu.

Je rovněž možné navazovat kontakty s celou řadou obchodních firem. Vždy je však důležité při uzavírání konkrétního obchodního případu ověřit, zda: - daný výrobek nespadá mezi ty, u kterých je dovoz resp. vývoz státem regulován (nutnost speciální licence, obchod vyhrazen pouze pro některé organizace, vývoz, dovoz či přeprava zakázány; má partner k obchodování s nabízenou komoditou opravdu přístup a oprávnění; má partner reálnou možnost získat volně směnitelnou měnu; má vlastní devizový účet a dostatek domácí měny pro směnu; zda je možné nakoupit za ni zboží, nebo služby dále obchodovatelné – např. na surovinové burze exportní komodity (ale mnoho zboží prodávaného na burze lze koupit opět pouze za volně směnitelnou měnu). Využívání místních zástupců je možné a řada firem tuto praxi uplatňuje. Pro prosazení nabízeného zboží v zemi jsou důležité osobní kontakty. Nelze stavět své obchodní aktivity pouze na zasílání e-mailů a odkazech na internetové stránky. Pokud tádžický obchodník o nabídku či kontakt nemá zájem, nereaguje. Obdobně se chová, jestli zasláná nabídka nerozumí. Pro komunikaci s partnerem je nutná dobrá znalost ruštiny, používání jiných jazyků, jak v písemném, tak ústním projevu, může způsobit problémy.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Registrace společného podniku (SP) klasickým způsobem trvá asi měsíc. Neexistují žádná omezení výše zahraničního podílu v SP, který může dosáhnout plných 100%. Registrace SP je však náročná a vyžaduje čas při vyjednávání s místními představiteli tádžické byrokracie.

SP musí být zaregistrováno Ministerstvem financí Tádžikistánu. Přitom jsou požadovány následující dokumenty:

- 1 žádost podaná tádžickým partnerem
- 1 kopie zakládající listiny a dohody o budoucím SP ověřené místním notářem
- 1 potvrzení banky o solventnosti tádžického partnera
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku do Republikového devizového fondu.

Tyto dokumenty jsou zkontrolovány a ověřeny zvláštní komisí Ministerstva financí Tádžikistánu, která zasedá každé dva týdny. Na základě komisi vydaného certifikátu může SP otevřít bankovní účet.

SP musí být zaregistrován také Státním statistickým výborem Tádžikistánu. Přitom jsou vyžadovány následující dokumenty:

- 1 certifikát Ministerstva financí Tádžikistánu,
- 1 kopie zakládající smlouvy a dohody,
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku.

SP je rovněž povinen informovat místní regionální, oblastní nebo městské správní orgány oficiálním dopisem o své existenci a musí být zaregistrováno místními daňovými orgány.

Každý SP, jehož činnost předpokládá zahraniční ekonomickou aktivitu (např. export) musí být zaregistrováno Ministerstvem ekonomického rozvoje a obchodu (MEO) jako účastník vnější ekonomické činnosti. K tomu je třeba dodat následující dokumenty:

- 1 žádost o registraci,
- 1 kopii zakládající smlouvy a dohody,
- 1 certifikát Státního statistického výboru,
- 1 certifikát Ministerstva financí,
- 1 tři kopie vyplněného registračního tiskopisu,
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku do Republikového devizového fondu.

Zvláštní komise tohoto ministerstva poté prostuduje všechnu předloženou dokumentaci a po schválení může být subjekt zaregistrován a je mu vydána licence účastníka vnější ekonomické činnosti.

Založení kanceláře, reprezentace

K založení kanceláře, popř. reprezentace zahraniční firmy musí být předloženy Ministerstvu ekonomického rozvoje a obchodu následující dokumenty:

- 1 žádost, ve které je uveden účel založení kanceláře či reprezentace a popis firmy,
- 1 kopie zakládající listiny v ruském jazyce, která musí být ověřena konzulátem TJ (nebo Ruské federace) v zemi, kde je firma zaregistrována,
- 1 výpis z obchodního rejstříku země, kde je firma zaregistrována,
- 1 garanční dopis banky firmy,
- 1 potvrzení o zaplacení registračního poplatku do Republikového devizového fondu.

Zvláštní komise MEO prověří předložené dokumenty schvalovaného subjektu a následně vydá kanceláři nebo reprezentaci příslušnou licenci.

5.3 Marketing a komunikace

Tak jako u většiny středoasijských států, ani v Tádžikistánu se většina obchodních transakcí bez osobní přítomnosti a kontaktů neuzavře. Reklamní a propagační agentury využívají standardní prostředky a formy, jako jsou inzeráty v tisku, reklamní plochy na billboardech, spoty v televizi či rádiu. S ohledem na to, že většina domácností má ve svých domovech radiopřijímač, jeví se tento způsob propagace jako efektivní. Je zakázána reklama alkoholických nápojů.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Tádžikistán v oblasti ochrany duševního vlastnictví přijal řadu zákonů, které odpovídají světovým standardům. Kromě Ústavy, občanského zákoníku a mezinárodních smluv přijal Tádžikistán speciální předpisy upravující tuto problematiku. Patří zde zákony "o vynálezech", "o průmyslových vzorech" a "o ochranných známkách".

V souladu se zákony "o vynálezech" a "o průmyslových vzorech" byl zřízen Patentní úřad, kterému byla svěřena právní ochrana vynálezů a průmyslových vzorů. V rámci je vytvořena Apelační rada, která je prvoinstančním orgánem pro řešení sporů, které vyplývají z vynálezů a průmyslových vzorů. Rozhodnutí tohoto orgánu lze napadnout u soudu do 6 měsíců od vydání rozhodnutí. Zákon též zřizuje institut patentových zástupců, jejichž prostřednictvím jedná žadatel s Patentovým úřadem. Zastoupení patentovým zástupcem je obligatorní.

Problematika ochranných známek je svěřena zákonem "O ochranných známkách" Státní službě na ochranu vynálezů a registraci ochranných známek. V rámci této služby je zřízena Apelační rada patentové expertízy při Státní službě na ochranu vynálezů a registraci ochranných známek. Pokud nedojde k registraci ochranné známky, může se žadatel obrátit ve lhůtě tří měsíců na zmíněnou Apelační radu. Její rozhodnutí je možno napadnout stejně jako u vynálezů a průmyslových vzorů do 6 měsíců od vydání rozhodnutí u soudu.

5.5 Trh veřejných zakázek

Trh veřejných zakázek je řízen systémem povinného vyjadřování se k projektu i nabídkám od 5 institucí, mj. ministerstva ekonomiky a obchodu, ministerstva financí a Národní banky. Tyto orgány si pro svá vyjádření vyžadují od různých odborníků expertízy. Na vládní nákupy nad 100 tis USD se vyhláší výběrová řízení.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Platební podmínky a platební morálku Tádžiků nelze zobecnit, liší se případ od případu. Obecným trendem je vysoká dolarizace ekonomiky a (zejm. při zakázkách menšího objemu) platba v hotovosti.

Řešením obchodních sporů se zabývá Hospodářský soud Tádžické republiky, resp. jeho územní součásti. Spory je také možné řešit prostřednictvím rozhodčího soudu, s čímž výslovně počítá zákon "o zahraničních investicích v Tádžikistánu". Řešení obchodních sporů může být jednak zdlouhavé a jednak nemusí vést k právně jednoznačnému (a vymahatelnému) rozuzlení. Výsledek takového sporu bude ovlivněn zejména všeobecně rozšířeným nepotismem a korupcí, tudíž je dle evropských standardů krajně nepravděpodobná varianta úspěchu českého subjektu v takovém sporu. Velvyslanectví ČR v Taškentu proto doporučuje předem zanést do smluv příslušná ustanovení aby v budoucnosti nevznikly podobné problémy. Tádžická obchodní komora a tádžická investiční agentura v některých případech mohou sloužit jako mediátor sporu mezi stranami. Rizika pro investování v Tádžikistánu jsou dle stupnice OECD vysoká (hodnota 5). Je zapotřebí uvážit především bezpečnostně i politicky nestabilní situaci, hospodářskou a finanční zaostalost, korupci a kulturní odlišnosti. Vysoká míra korupce negativně ovlivňuje rozhodování státních orgánů na všech úrovních. Tádžický trh lze rozdělit na dvě hlavní zóny podle hospodářské výkonnosti: 1) centrum, jímž je oblast hlavního města Dušanbe a části okresů přilehlých provincií; a 2) periferii, již jsou zbyvajících provincie.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Tádžikistán má vízový režim se všemi státy s výjimkou států SNS v souladu s Dohodou o bezvízovém pohybu občanů států-členů SNS (kromě Turkmenistánu, s nímž byl vízový režim zaveden v roce 1999).

Občané ČR mohou uskutečňovat turistické cesty na území Tádžikistánu pouze s platným cestovním dokladem. Pod platným cestovním dokladem se rozumí cestovní pas nebo jiný druh pasu (diplomatický, služební) s dobou platnosti alespoň do konce pobytu v T.J. U řidičů motorových vozidel se vyžaduje platný mezinárodní řidičský průkaz a technický doklad o vozidle.

Cestování občanů ČR do Tádžikistánu je upraveno vízovým režimem pro držitele všech druhů pasů. Za podmínky přiletu na mezinárodní letiště v Dušanbe dostanou na místě turistické vízum na 14 dnů. Tádžikistán nemá v ČR svůj efektivní zastupitelský úřad. Žádosti českých občanů o tádžické vízum proto vyřizují konzulární úřady ve třetích zemích (z hlediska občanů ČR je nejlepším řešením obrátit se na konzulární úsek Velvyslanectví Tádžikistánu ve Vídni).

Po vstupu ČR do EU mohou tádžické zastupitelské úřady vydávat víza občanům ČR na základě předložení platného cestovního pasu, fotografie a vyplněné žádosti (Poznámka: Záleží však na přístupu jednotlivého úřadu či odpovědného konzulárního pracovníka zda-li si nevyžadují i pozvání od zvoucího tádžického subjektu). Jinou možností získání tádžického víza je žádost tádžické fyzické nebo právnické zvoucí osoby (cestovní kancelář, firma), která o něj pro českého občana požádá na KO MZV TJ v Dušanbe. (cest. kancelář, firma apod.). Víza, o něž bylo požádáno v Dušanbe, si pak lze vyzvednout také na tádžických velvyslanectvích nebo generálních konzulátech v zemích, kde má Tádžikistán tato zastoupení zřízena - Vídeň, Bonn, Moskva, Taškent, Almaty apod. (místo převzetí víza žadatel uvede v žádosti). Na tádžických hraničních přechodech se víza nevydávají. KO ZÚ Tádžikistánu v Taškentu pracuje denně od 10.00–17.00 hod. (adresa: ul. A. Kachor 61, tel.: (+99871) 254 99 66, 281 33 66, fax: 254 89 69).

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Místní zákonodárství je v otázce zaměstnání občanů Tádžikistánu i cizinců velmi liberální. Vedoucím obchodního zastoupení zahraniční firmy může být cizinec i občan Tádžikistánu. V podmínkách levné a relativně kvalifikované pracovní síly dávají mnohé zahraniční firmy přednost zaměstnávání místních odborníků, kteří jsou poměrně kvalitní.

Oficiálně lze zaměstnat místní síly na základě smlouvy, která je registrována na MZV (podobný postup jako v Uzbekistánu). Zaměstnanec může dostávat plat v somoni.

Zdravotní péče v zemi existuje v minimální míře a její kvalita je značně kolísající. Proto většina cizinců vyhledává pomoc zahraničních lékařů, lékařů pracujících pro mezinárodní společnosti a organizace v Tádžikistánu působící.

5.9 Veletrhy a akce

V roce 2021 se v Tádžikistánu plánuje provedení výstavy:

International Universal Exhibition Fair, Tajikistan, 12.–16. 7. 2021 a 28.-31.10. 2021

Záběr výstavy je mimořádně široký, sektorové zaměření: vodní elektrárny, elektrické zařízení, strojírenství, těžba, kovovýroba, chemický průmysl, zemědělství, agro-průmyslový komplex, stavebnictví, , farmaceutika, doprava a logistika, informační technologie, bezpečnostní zařízení, obaly, cestovní ruch a vzdělávání.

Organizátorem výše uvedené výstavy je Obchodně-průmyslová komora Republiky Tádžikistán, kontakt: Mirsaidov Dilšod, tel.: +992 372 271 378, mob.: +992 900 919 999, e-mail: chamber@tpp.tj / info@tpc.tj, web: <http://tpp.tj/>

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Embassy of the Czech Republic

3-Navnihol ko'chasi, 6-uy

Mirzo-Ulug'bek tumani

Toshkent shahri, 100041

TASHKENT / UZBEKISTAN

česky:

Velvyslanectví České republiky

Třetí ulice Navnichol 6

Mirzo-Ulugbeksý rajon 100041

Taškent Uzbekistán

rusky:

Посольство Чешской Республики

3-я ул. Навнихол, 6

Мирзо-Улугбекский район 100041

Ташкент Узбекистан

adresa vyslovená v ruštině:

Pasólstvo Čéšskoj respúbliki

Trétja úlica Navnichol dom šest'

Mirzo-Ulugbeksij rajon 100041

Taškent Uzbekistán

tel. +998 718 206 071

fax. +998 78 120 60 75

e-mail: tashkent@embassy.mzv.cz

www.mzv.cz/tashkent

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky,

apod.)

- 1 požárníci 01
- 1 policie 02
- 1 záchranná služba 03

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

- 1 Výbor pro investice a správu státního majetku - www.tajinvest.tj
- 1 Tádžická národní cestovní společnost - www.traveltajikistan.tj
- 1 všeobecné informace o TR, informace o dalších webových stránkách o Tádžikistánu - <https://www.angelfire.com/sd/tajikistanupdate/>
- 1 zpravodajství anglicky - EurasiaNet - www.eurasianet.org/resource/tajikistan
- 1 zpravodajství anglicky - CМИ - www.tajikistannews.net